

הצגות

הרצאות

סדנאות וימי עיון

מהדשו: מגילת המקדש א'

מקדשון מספר 19

להיטותו של דוד לבניית המקדש החלה עוד לפני כהונתו כמלך על ישראל. בעודו בורח מפני שאול מגיע דוד לשמואל אשר נמצא בניית ברמה שם ישבו שניהם ללמוד בחברותא.

"ודוד ברח וימלט, ויבא אל שמואל (בניית ברמה). ר' הונא ברבי יוסי אמר אותה הלילה שברח דוד מלפני שאול למד משמואל הנביא מה שאין תלמיד ותיק לומד במאה שנה": (ילקוט שמעוני שמואל רמז קכט)

ומה למדו? את מגילת המקדש. המגילה טומנת בחובה את כל צפונות המקדש. למרות זאת ואולי בגלל זה - אין אנו יודעים הרבה עליה. ננסה לגעת במקורות העיקריים העוסקים בה.

"ויקם דויד המלך על רגליו... ויתן דויד לשלמה בנו את תבנית האולם ואת בתיו וגנזקיו ועלייתיו וחדריו הפנימיים ובית הפפרת: ותבנית כל אשר היה ברוח עמו לחצרות בית ה' ולכל השכות סביב לאצרות בית האלהים ולאצרות הקדשים: ולמחלקות הפהנים והלויים ולכל מלאכת עבודת בית ה' ולכל כלי עבודת בית ה': לזהב במשקל לזהב לכל כלי עבודה ועבודה לכל כלי הכסף במשקל לכל כלי עבודה ועבודה: ומשקל למנורת הזהב ונרתיהם זהב במשקל מנורה ומנורה ונרתיה ונרתיה כעבודת מנורה ומנורה: ואת הזהב משקל לשלחנות המערכת לשלחן ושלחן וכסף לשלחנות הכסף: והמזלגות והמזרקות והקשות זהב טהור ולכפורי הזהב במשקל לכפור ולכפורי הכסף במשקל לכפור וכפור: ולמזבח הקטרת זהב מזקק במשקל ולתבנית המרפבה הכרבים זהב לפרשים וסככים על ארון ברית ה': הפל בכתב מיד ה' עלי השפיל כל מלאכות התבנית:" (דברי הימים א, כח)

מה בדיוק כלול בהגדרה "הכל בכתב"?

על פי הפשט, כל מה שכתוב הפסוקים הקודמים. יש המפרשים שדוד פירט את כל הכסף והזהב שאסף, ויש המפרשים את צורת הבית, כמו שכתוב "כל מלאכות התבנית" (עיניו ברש"י שם). ללא הפסוק האחרון יכולנו להבין שדוד רשם הכל במסודר, וכך העביר לשלמה בנו. אך הפסוקים אומרים במפורש "מיד ה'". מכאן שהמקור קדום מימי דוד. לדברי כולם דוד למד וקיבל את המגילה משמואל הנביא. אך מניין קיבל זאת שמואל, בזה יש שיטות שונות.

"והכל דרש שמואל ברוח הקודש ולימד לדוד כן" (רש"י)

"רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר יצחק מגילה שמסר שמואל לדוד אמרה אחיתופל ברוח הקודש".

(ירושלמי סנהדרין נב)

"ועתה התיצבו ואשפטה אתכם וגו'. רבי בשם רבי שמואל בר יצחק, מגילת בית המקדש שמסר הקב"ה למשה בעמידה, דכתיב, (דברים ה) ואתה פה עמד עמדי. עמד משה ומסרה ליהושע בעמידה, (שם לא) קרא את יהושע והתיצבו. עמד יהושע ומסרה לזקנים בעמידה, (יהושע כד) ויאסוף יהושע את כל שבטי ישראל שכמה ויתיצבו לפני האלהים. עמדו זקנים ומסרה לנביאים בעמידה, ועתה התיצבו וגו'. עמדו נביאים ומסרו לדוד בעמידה, לית ל' קרייה. עמד דוד ומסרה לשלמה בעמידה, (תהלים מא) ואתה ה' חנני והקימני ואשלמה להם" (דברי הימים א כח, יט)

(מדרש שמואל פרשה טו)

יש לברר, האם יש למגילה תוקף של נבואה, מה בדיוק היא כללה, והאם אפשר לשנות מדברי המגילה?

ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק: מגילה שמסר שמואל לדוד ניתנה להידרש מה טעמה? "הכל בכתב" - זו המסורת "מיד ה'" - זו רוח הקדש, "עלי השכיל" מיכן שניתנה להידרש (ירושלמי מגילה פרק א הלכה ב)

דוגמא ללימוד מתוך המגילה, והדרישה:

המשנה במסכת סוכה מתארת את בניית המרפסת המיוחדת שנובחה בעזרת הנשים להבדיל בין הנשים ובין הגברים, בשמחת בית השואבה. ועל כך שואלת הגמרא:

"והיכי עבדי הכי? (=וכיצד עשו כך?) והכתיב "הפל בכתב מיד ה' עלי השפיל"? אמר רב, קרא אשפחו ודרשו "וספדה הארץ משפחות משפחות, לבד משפחות בית דוד לבד ונשיהם לבד" וגו'. אמרו, והלא דברים קל - וחמר, ומה לעתיד לבא, שהם עוסקים בהספד, ואין יצר הרע מתגרה בהם, אמרה תורה, נשים לבד ואנשים לבד, עכשיו שעוסקין בשמחה, ויצר הרע מתגרה בהן, על אחת כמה וכמה" (סוכה נא).

הסבר הגמרא: הגמרא שואלת כיצד הוסיפו על בניין הבית, הרי כתוב "הכל בכתב"? ומתראת שהם דרשו קל וחומר. אם בזמן הספד הפרידו בין הגברים לנשים, קל וחומר בזמן השמחה. כלומר, למרות הפסוק "הכל בכתב", בדברים מסוימים עדיין יש מקום לשכל ולסברא. כך למשל, בכיור הוסיפו ברזים וכך גם בבניית הכלים היום.